

Espoo Dávits

Varhaismetallikautisen kalmiston ja asuinpaikan koekaivaus v. 2000

Sisällys

Arkistotietoja	2
Johdanto	3
Kaivauspaikan sijainti ja topografia	4
Tutkimusmenetelmät	5
Tutkimustulokset	6
Yhteenveto	7
Mustavalkonegatiivi- ja dialuettelo	8
Kuvataulut	9-12
GT-karttaote	13
Peruskarttaote	14
Kaivauskartat	
Yleiskartta, mk 1:500, A4	15
Vaaituskartta, mk 1:100, A4	16

Arkistotietoja

KUNTA: Espoo
KYLÄ: Mankkaa
KOHDE: Dåvits
TILA: Gläntan 4:30

MAANOMISTAJA: Lauri Salonen, Uudenkylänmäki 12, 02700 Espoo.

SIJAINTI: PK 2034 03 TAPIOLA, v. 1991
x = 6675 59
y = 2541 94
z = 20 - 21

AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET:

Kaivaus Tapani Harviainen 1967-68
Kaivaus Marianne Schauman-Lönnqvist 1974
Koekaivaus Matti Bergström 1977.
Tarkastus Kaarlo Katiskoski 2000

AIKAISEMMAT LÖYDÖT:

KM 17105:1-531 (v. 1967-68)
KM 19431:1-43 (v. 1974)

KIRJALLISUUTTA: C. F. Meinander 1969: Dåvits. En esse om förromersk järnålder. FM 1969.
Kokkonen Jüri 1990: Muinaisaikojen Espoo. Espoo-sarja.

KERTOMUKSEN LIITTEET:

Löydöt: KM 32237:1-12
Diat: 44409-415
Negatiivit: 117277-117286
Kartat: ks. sisällysluettelo

Johdanto

Espoon Dävitsin muinaisjäännöskohteen tutkimukset tulivat ajankohtaisiksi syksyllä 2000 Uudenkylänmäen tielinjasuunnitelman vuoksi. Espoon Kilonväylän ja Uudenkylän asemakaavoihin merkitty tielinja sivusi läheisesti vuosina 1967-68 tutkittua varhaismetallikautista hautaröykkiötä ja lohkaisi osan muinaismuistolain perusteella rauhoitetusta tontista 4:30 Gläntan.

Kaarlo Katiskosken 13.6.2000 suorittaman tarkastuksen perusteella Espoon kaupungille esitettiin yhden viikon koekaivausta sen selvittämiseksi, ulottuuko muinaisjäännös tielinjan alle jäävän tontin osalle. Espoon kaupungin tekninen keskus tilasi Museovirastolta Uudenkylänmäen katualueen arkeologiset tutkimukset 25.8.2000 (Dnro 386, 304, 2000). Muinaismuistolain 15 § mukaisesti rakennushankkeen toteuttajan tulee korvata tutkimisesta aiheutuneet kustannukset.

25.-29.9.2000 suoritetun koekaivauksen tarkoituksena oli siis tutkia tien alle jäävä alue.

Kaivauksenjohtajana toimi FK Vesa Laulumaa, piirtäjänä HuK Jukka Kylli, tutkimusavustajaa ei ollut. Kaivajina olivat Helsingin yliopiston arkeologian opiskelijat Aile Aikio, Andreas Koivisto, Riina Mäki, Kerkko Nordqvist ja Kirsi Ylikoski. Kaivaukset suoritettiin syksyisissä olosuhteissa, yhtäjaksoisilta sateilta kuitenkin vältyttiin.

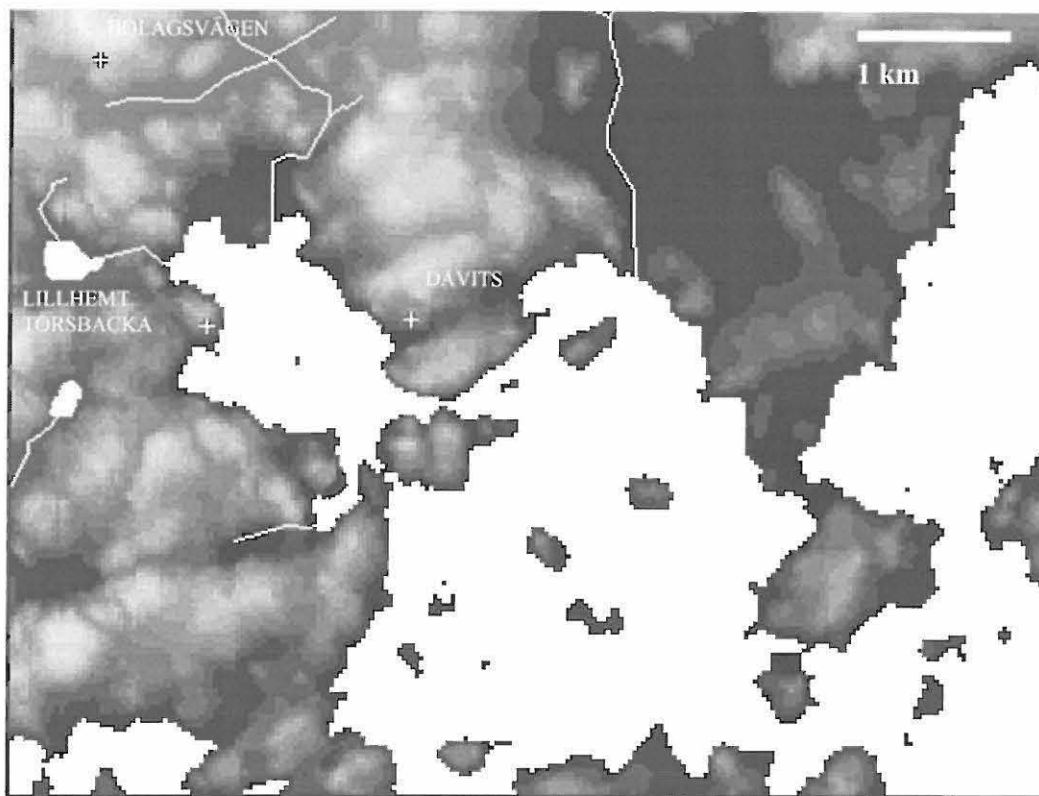
Dävitsin kalmisto paljastui v. 1966, kun pihamaan raivaustöissä löydettiin kaksi pronssista kaularengasta. Osittain tuhoutunut matala röykkiö tutkittiin 1967 ja 1968. Helsingin yliopiston arkeologian laitoksen opetuskäytöksenä kaivettiin läheinen röykkiö 1974 ja Museoviraston toimesta tutkittiin koekaivauksin röykkiöiden pohjoispuolista tonttia 1977. 1960-luvulla kaivetusta röykkiöistä on saatu kaularengaskaiden lisäksi rannerenkaan katkelmia ja mahdollisia rautanaulojen katkelmia. Hautaröykkiöiden alapuolelta on löytynyt asuinpaikka-aineistoa, esimerkiksi liesi, kvartsikaavin ja saviastian paloja. Esineistön perusteella kalmisto on ajoitettu esiroomalaiselle rautakaudelle. Saviastian palat kuuluvat Morbyn keramiikan piiriin ja ajoittuvat siten pronssikauden loppuun tai alkavalle rautakaudelle. Länsipuoleisen röykkiön alta paljastuneesta liedestä on tehty radiohiiliajoitus, tuloksena 2500 ± 110 BP, joka sopii hyvin yhteen esinetytologisen ikäyksen

kanssa. Kalmiston pohjoispuoleisissa koekaivauksissa ei puolestaan tullut esille merkkejä esihistoriallisesta toiminnasta.

Kaivauspaikan sijainti ja topografia

Dåvitsin muinaisjäännekohte sijaitsee Espoon kirkolta n. 6 km itäkaakkoon Mankkaan Taavinkylässä, Lukukallion luoteispuolella, Uudenkyläntien ja Uudenkylänkujan välisessä kolmiossa (kortteli 26161). Kohde on etelään viettävällä rinteellä. Sen ympäristössä pohjois- ja länsipuolella oli kaivausten aikana rakenteilla kolme omakotitaloa. Myös Uudenkylänmäen itäpuolelle on rakennettu omakotitaloja. Vanhojen kaivauskuvien perusteella alueella on kasvanut aikaisemmin havupuita, mutta mainittujen rakennustyömaiden vuoksi alueen pohjoisosa oli raivattu puustosta. Muutamia mäntyjä oli jäänyt pystyyn. Alueen pohjoispuolella, rinteiden yläosassa on kalliopaljastumia. Röykkiöiden eteläpuoleisen alueen kasvillisuuden muodostivat lehtipuut ja pihanurmi sekä muut heinäkasvit. Eteläosassa rinteiden alaosaan on ilmeisesti kerrostunut hienorakeisempia maalajeja. Kaivausalueen maaperä oli hiekkaa.

Esiroomalaisella rautakaudella meri on ollut noin 10 m nykyistä ylempänä Espoon seudulla, jolloin Dåvitsin länsipuolinen Storängen oli vielä matalana lahtena. Dåvitsin sijainti on tyypillinen Morbyn keramiikan löytöpaikaksi Espoon alueella. Se on ollut käyttöaikanaan suojaisan merenlahden liepeillä, ei kuitenkaan aivan välittömässä rannassa vaan hieman loitommalla lahteen viettävällä rinteellä. Asuinpaikkojen ympäristöissä on usein hieta-alueita, Dåvitsissa kohteen länsipuolella. Lähimpiä Morbyn keramiikan asuinpaikkoja ovat saman lahden vastapuolella sijainnut Lillhemt Torsbacka ja kauempana sisämaassa sijainnut Kauniaisten Bolagsvägen.

Dävitsin ympäristö esiroomalaisella rautakaudella. Valkoinen = vesistö, korkeusmallissa vaaleampi sävy indikoi suurempaa korkeutta mpy.

Tutkimusmenetelmät

Kaivauksille luotiin koordinaatisto, jonka peruslinja oli suunnassa eteläkaakko-pohjoisluode. Koordinaatiston leikkauskohta oli pisteessä $x = 500$, $y = 200$. Tielinjan suuntaisesti rajattiin kahden metrin levyinen koeoja (200-202/500-516), josta väli 502-508 jätettiin kaivamatta reseritiltä vaikuttaneen kuopanteen kohdalla. Myöhemmin kaivettiin vielä kaksi neliömetrin suuruista koekuoppaa lähemmäs tontin asuinrakennusta, jotta nähtäisiin jatkuuko muinaisjäännös siellä. Alueet kaivettiin lastoilla viiden sentin kerroksissa ja löydöt otettiin talteen 1 m^2 :n ruuduissa. Maata ei seulottu vähäisen löytömäärän ja maaperän selvän sekoittuneisuuden vuoksi. Vaaitukset tehtiin suoraan korkeuksina mpy. Kiintopisteenä käytettiin ennallistetun röykkiön itäreunan korkeinta kiveä, jonka korkeus oli 21.68 m mpy . Koekaivauksissa tutkittiin yhteensä 22 m^2 .

Tutkimustulokset

Koeojan pohjoispäässä oli multaa n. 10-15 cm, jonka alla oli vanha turve ja huuhtoutumiskerros. Mitään asuinpaikkaan tai kalmistoon viittaavaa ei ollut havaittavissa. Koeojan puolivälistä eteläpäähän saakka oli n. 60 cm paksu sekoittunut kerros, jossa oli jätettä, kuten muovia ja tiiliä ja lisäksi kiviä. Sekoittuneen kerroksen alla oli ruskea hiekka. 2x2 metrin kokoisessa koekuopassa oli kerrostunut multaa ja hiekkaa n. 20-30 cm alkuperäisen, n. 5 cm:n paksuisena harmaana kerroksena erottuneen, huuhtoutumiskerroksen päälle. Maaperä molemmissa neliömetrin kokoisissa koekuopissa oli selvästi sekoittunut, luultavasti taloa ja pihaa tehtäessä. Nykyisen nurmen alla oli vanhoja turve- ja huuhtoutumiskerroksia n. 30-40 cm paksuudelta. Sekoittuneiden kerrosten alla oli alkuperäinen pintamaa, jonka alla oli havaittavissa hieman tummaksi värjäytyneitä maata, mahdollisesti likamaata. Koekuopasta 500/195 löytynyt saviastianpala tuli juuri em. tummemmasta maasta sekoittuneiden kerrosten alta.

Löydöt

Koekaivausten löydöt jäivät vähäisiksi. Niidenkään liittäminen mihinkään kontekstiin ei ollut mahdollista maaperän sekoittuneisuuden vuoksi. Eniten löytyi saviastian kylkipaloja. Kaikki palat ovat hyvin poltettua hienoa saviainesta, jossa on kivimurskasekoite. Kuudessa palassa on nähtävissä naarmutusta. Palojen seinämän paksuus on noin 7 cm, vain yksi pala on hieman paksumpi. Yhdessä palassa on koristeluna kaksi samansuuntaista valekierrenuoraleimapainannetta (KM 32237:6) ja toisen reunassa on kuopanteen puolikas (KM 32237:4). Mikään seikka ei estä liittämästä paloja Morbyn keramiikkaan, jota alueen aikaisemmatkin keramiikkalöydöt ovat. Kahden palan sisäpinnassa on karstaa, mikä myös on tyypillistä Morbyn keramiikalle. Lisäksi löytyi yksi kvartsi-iskos, jonka reunassa on nyrhintää ja jota on voitu käyttää kaapimena.

Löydöt	kpl	g
Saviastian kylkipala	11	19,8
Kvartsi-iskos	1	1,8

Yhteenveto

Syksyn 2000 löydöt eivät juuri lisää tietoa Dāvitsin muinaisjäännöksen luonteesta. Koekaivauksessa selvisi, että tielinjan alle jäävän osan maaperä on sekoittunutta, ja vähäisten esihistoriallisten löytöjen seassa oli runsaasti myöhäistä rakennusjätettä. Mikäli tutkitulla alueella on ollut kiinteä muinaisjäännös, niin se on maankäytön vuoksi tuhoutunut. Onkin ilmeistä, että länsiosistaan muinaisjäännöstä ei ole säilynyt Uudenkylänmäen-kadun itäpuolella eikä sen välittömässä läheisyydessä länsipuolella. Muinaisjäännösalue on aikaisemmin rajattu pohjoiseen.

On silti hyvin mahdollista, että sen osia on säilynyt ennallistetun röykkiön ympärillä sekä tontin etelä- ja länsiosassa. Ottaen huomioon Dāvitsin kalmiston ja asuinpaikan muinaistieteellisen ja tutkimushistoriallisen merkityksen, voidaan todeta, että tontilla Gläntan 4:30 tulevaisuudessa tapahtuva maankäyttö edellyttää paikalla suoritettavia lisätutkimuksia. Myös tontin lähiympäristö, varsinkin sen itä- ja eteläpuoli sopisivat otantatutkimuksen kohteeksi.

Helsingissä 19.6.2001

Vesa Laulumaa

Jukka Kylli

Mustavalkonegatiiviluettelo

f.

- 117277 Koeoja taso 1, kuvattu eteläkaakosta
- 117278-279 Yleiskuva. Keskellä kaivetaan koeojaa, oikealla tontin asuinrakennus, jonka edessä ennallistettu varhaismetallikautinen röykkiö. Etualalla uudisrakennuksille johtava kuja, kuvattu pohjoisesta.
- 117280 Etualalla vuonna 1967-68 kaivettu röykkiö, taustalla vuoden 2000 kaivausten koeoja, kuvattu lännestä.
- 117281 Edessä varhaismetallikautinen röykkiö, oikealla tontin asuinrakennus, kuvattu pohjoisesta.
- 117282 Työkuva. Ojaa kaivetaan.
- 117283 Koeoja, taso 3, kuvattu eteläkaakosta.
- 117284 Koeoja, taso 5, etualalla rakennusjätettä, kuvattu eteläkaakosta.
- 117285-286 Työkuva. Koeoja ja koekuopat peitettynä

Dialuettelo

- 44409 Yleiskuva. Koeojaan kaivetaan, oikealla tontin asuinrakennus ja edessä uudisrakennuksille johtava kuja, kuvattu pohjoisluoteesta.
- 44410 Yleiskuva. Tontin asuinrakennus, jonka edessä ennallistettu varhaismetallikautinen röykkiö. Vasemmalla kaivetaan koeojaa, kuvattu pohjoisesta.
- 44411 Etualalla vuonna 1967-68 kaivettu röykkiö, taustalla vuoden 2000 kaivausten koeoja, kuvattu lännestä
- 44412 Koeoja taso 1, kuvattu eteläkaakosta
- 44413 Koeoja, taso 3, kuvattu eteläkaakosta.
- 44414 Koeoja, taso 5, etualalla rakennusjätettä, kuvattu eteläkaakosta.
- 44415 Työkuva. Koeoja ja koekuopat peitettynä

KUVA 1.
 F. 117277
 KOEJÄ TASO 1, KUVATTU ETELÄKAAKOSTA.

KUVA 7.
 F. 117283
 KOEJÄ TASO 3, KUVATTU ETELÄKAAKOSTA.

KUVAT 2-3.

F. 117278-117279

YLEISKUVA. KESKELLÄ KAIVETAAN KOEJAA, OIKEALLA TONTIN ASUINRAKENNUS, JONKA EDESSÄ ENNALLISTETTU VARHAISMETALLIKAUTINEN RÖYKKIÖ. ETUALALLA UUDISRAKENNUKSILLE JOHTAVA KUJA, KUVATTU POHJOISESTA.

KUVA 4.

F. 117280

ETUALALLA VUONNA 1967-68 KAIVETTU RÖYKKIÖ, TAUSTALLA VUODEN 2000 KAIVAUSTEN KOEJAA, KUVATTU LÄNNESTÄ.

KUVA 8.
 F. 117284
 KOEJÄ TASO 5, ETUALALLA RAKENNUSJÄTETTÄ, KUVATTU ETELÄ-
 KAAKOJTA.

KUVA 6.
 F. 117292
 TYÖKUVA, KOEJÄÄ KAIVETAAN.

KUVA 9.
F. 117285
TYÖKUVA, KOEJÄ JA KOEKUOPAT PEITETTYNÄ.

ESPOO DÄVITS

V. Laulumaa 2000

yleiskartta
mk 1:500

piirt. J. Kylli
pohjakarttana käytetty Uudenkylänmäki 14
asemapiirustusta

 v. 1967-68 tutkittu röykkiö

 v. 1974 kaivausalue

 v. 2000 kaivausalue

karttapohjoinen

neulapohjoinen

